

ጥር 16 ቀን 2006 ዓ.ም.

ዳኞች- አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ረታ ቶሎሳ

አዳካ ንጉሴ

ሙስጠፋ አህመድ

አመልካች:- ወ/ሮ የሺሐረግ ታደሰ - ቀረቡ

ተጠሪ:- የአምቦ ማዕድን ውሃ አ/ማ አልቀረበም።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው አመልካች የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 130114 ግንቦት 5 ቀን 2005 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ስለሆነ በሰበር ታይቶ እንዲታረምልኝ በማለት ያቀረበችውን የሰበር አቤቱታ አጣርቶ ለመወሰን ነው። ጉዳዩ የሥራ ውል መቋረጥን የሚመለከት ነው። ጉዳዩ በመጀመሪያ የተያዘው በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ነው። በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አመልካች ከሳሽ ተጠሪ ተከላሽ በመሆን ተከራክረዋል።

1. የክርክሩ መነሻ አመልካች ያቀረበችው ክስ ነው። ከሳሽ ከ1991 ዓ.ም ጀምሮ በተከላሽ ድርጅት ተቀጥሎ በተለያዩ የሥራ መደብ አገልግሎት። ከሳሽ ተከላሽ እየሠራሁበት ባለው የፋይናንስ ኮንትራት የሥራ መደብ ከአዲስ አበባ ወደ ሰንቀሌ ተዛውሎ እንድሠራ ደብዳቤ ዕጩልኛል። ከሳሽ በተከላሽ ፈቃድና ተከላሽ ጋር ውል ተዋውቶ በደቡብ አፍሪካ ዩኒቨርሲቲ ስክታተለው የነበረው የማስተርስ ትምህርት የመመረቁ ድረስ መስከረም 2003 ዓ.ም በፊት እንዳስረከብ ዩኒቨርሲቲው ያዘዘ መሆኑን ገልጮ ትምህርቱን ለሶስት ወር ዝውውሩን እንዲያዘገይልኝ ጠይቄው ተከላሽ ፈቃደኛ አልሆነም። ከሳሽ ተከላሽ የመጀመሪያውን አማራጭ እንቢተኛ ከሆነ የዓመት ረፍቱ እንዲሰጠኝና ትምህርቱን እንዳጠናቅቅ በፅሁፍ ጠይቄለሁ። ከሳሽ ያልተጠቀምኩበት አንድ መቶ ሃያ ቀናት ረፍት አለኝ። ተከላሽ ፈቃድ እንዲሰጠኝ ላቀረብኩት ጥያቄ መልስ ባለመስጠቱ ዝምታው ጥያቄውን እንደተቀበለው በመውሰድ ትምህርቱን በመክታተል ላይ እያለሁ ከአምስት ቀናት በላይ ከሥራ ቀርተኛል በማለት ትምህርት ስጀምር የተዋዋለውን ውል የሚቃረን ህገ ወጥ እርምጃ የወሰደ በመሆኑ ደመወዜን ከፍሎ ወደ ሥራ እንድመለስ ይወሰንልኝ በማለት ክስ አቅርባለች።

2. ተጠሪ በተከላኸነት ቀርቦ የመጀመሪያ የክስ መቃወሚያ አቅርቦ በብይን ውድቅ አድርጎታል። የመከላከያ መልሱን በተመለከተ አመልካች ትምህርቷን እስክታጠናቅቅ ዝውውሩ እንዲዘገይላት ያቀረበችው ጥያቄ ተቀባይነት የሌለው መሆኑ ተገልጿል። የዓመት ፈቃድ በተመለከተ፣ ከላኝ ፈቃድ የምትወጣበት ጊዜ በዕቅድ የተያዘው እንደአውሮፖዊያን አቆጣጠር በዲሴንበር 2010 ሆኖ እያለ፣ ከዚያ በፊት የዓመት እረፍት እንዲሰጣት ያቀረበችው ጥያቄ ተገቢነት የለውም። በግልፅ ፈቃድ ሳይሰጣት፣ ከሥራዋ ለአምስት ቀን የቀረች በመሆኑ፣ የሥራ ውሉ የተቋረጠው በአግባቡ ነው በማለት ተከራክሯል።
3. የሥር ፍርድ ቤት ከላኝ የመመረቂያ ዕሉፍን ለማጠናቀቅ የዓመት ፈቃድ እንዲሰጣት በዕሉፍ ጥያቄ አቅርቧል። ተጠሪ /ተከላኸ/ ምላሽ ሳይሰጥ የቀረ መሆኑን በማስረጃ ተረጋግጧል። ከላኝ የተከላኸን ዝምታ የዓመት ፈቃድ ጥያቄውን እንደተቀበለው በመቁጠር ትምህርቷን ለማጠናቀቅ ከሥራ ቦታ ሣትገኝ መቅረቷ ያለ ምክንያት እንደቀረች የሚያስቆጥራት አይደለም። ተከላኝ የሥራ ውሉን ያቋረጠው ከህግ ውጭ በመሆኑ የስድስት ወር ደመወዛን ከፍሎ ወደ ሥራ ይመልሳት በማለት ውሳኔ ሰጥቷል። ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ይግባኝ ለፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት አቅርቧል። ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ አመልካች በግልፅ ፈቃድ ሳይሰጣት፣ ከሥራ ቦታ ያልተገኘች መሆኑ ስለተረጋገጠ፣ የሥራ ስንብቱ ህጋዊ ነው በማለት የሥር ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ ሽሮታል።
4. አመልካች ሐምሌ 30 ቀን 2004 ዓ.ም በተፃፈ የሰበር አቤቱታ ትምህርት የጨረሰች ተጠሪ ጋር ውል ተዋውቶ ትምህርቱን ተከታትቶ ባላጠናቅቅ ለትምህርት ያወጣውን ወጭ ለመክፈል ተስማምቶ ነው። አመልካች የዓመት ፈቃድ እንዲሰጠኝ ስጠይቅ የመመረቂያ ዕሉፍ እንዳጠናቅቅ ዩኒቨርሲቲው ያስቀመጠውን ቀን ገደብ በመጥቀስ ነው። ተጠሪ ለጥያቄው መልስ ሳይሰጥ ዝም ማለቱ እንደተቀበለው መቁጠር እንደ ጥፋት ሊያዘብኝ የሚገባ አይደለም። ስለዚህ የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ በሰበር እንዲታረምልኝ በማለት አመልክታለች። ተጠሪ የዓመት ፈቃድ የሚሰጥበት ሥርዓት ሳይሆን በግልፅ ፈቃድ ሳይሰጣት ወደ ተዛወረችበት ቦታ ያልሄደች በመሆኑ፣ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27/1/ለ መሠረት ከሥራ መሰናበቷ ህጋዊ ነው በማለት ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም በማለት ተከራክሯል። አመልካች የመልስ መልስ አቅርቧል።
5. ከሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የቀረበው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም ይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት አመልካች ተጠሪን ከሥራ ያሰናበታት በህግ አግባብ ነው በማለት የሰጠው ውሳኔ በአግባቡ ነው ወይስ አይደለም? የሚለውን ጭብጥ በመያዝ ጉዳዩን መርምረናል።
6. ከላይ የተያዘውን ጭብጥ ለመወሰን በመጀመሪያ በዚህ መዝገብ የተረጋገጡ ፍሬ ጉዳዮችን መሠረታዊ ባህሪና ይዘት እንደዚሁም በአሠሪውና በሠራተኛው መካከል ሊኖር የሚገባውን ግንኙነትና አንፃራዊ ግዴታ መመርመር አስፈላጊ ነው። አመልካች

ተጠሪ ፈቃድ ሰጥቶና የመንግስት ልማት ድርጅቶች ተቆጣጣሪ ኤጀንሲ የድጋፍ ደብዳቤ ፅፎለት፤ ከተጠሪ ጋር ውል ተዋውላ የማስተርስ ትምህርት ስትከታተል እንደነበርና፤ ተጠሪ አመልካችን ከአዲስ አበባ ወደ ስንቀሌ ሲያዛውራት፤ አመልካች የመመረቂያ ዕሉፏን ለዩኒቨርሲቲው የምታስረክብበት የትምህርት የጊዜ ሰሌዳ ጋር ተገጣጣሚነት እንዳለው በበታች ፍርድ ቤቶች ተረጋግጧል። አመልካች በተጠሪ ፈቃድና ስምምነት የጀመረችው ትምህርት እስክታጠናቅቅ ዝውውሩ እንዲዘገይላት ተጠሪ ጠይቃ ተጠሪ ጥያቄዋን የማይቀበለው መሆኑን እንዳሳወቃት ተረጋግጧል።

7. በተጠሪ ድጋፍና ፈቃድ ለሶስት ዓመት ያህል ስትከታተለው የነበረው የማስተርስ ትምህርት ለማጠናቀቅ ለተጠሪ ያቀረበችው የመጀመሪያ ጥያቄ ተቀባይነት ያላገኘው አመልካች፤ ዩኒቨርሲቲው ባወጣው የጊዜ ሰሌዳ የመመረቂያ ዕሉፏን ለማቅረብና ትምህርቷን ለማጠናቀቅ እንድትችል ተጠሪ ያልተጠቀመችበትን የዓመት ፈቃድ እንዲሰጣት በፅሁፍ ጠይቃለች። ተጠሪ በዚህ አመልካች ላቀረበችው የዓመት ፈቃድ ጥያቄ በግልፅ አሉታዊ ምላሽ እንዳልሰጠ በበታች ፍርድ ቤቶች ተረጋግጧል። ይህም ያለበት አመልካችና ተጠሪ በሥራ ውል ላይ የተመሠረተ ግንኙነት ብቻ ሳይሆን የአመልካችን የማስተርስ ትምህርት በተመለከተ፤ ከተጠሪ የሚፈለገውን ድጋፍ፤ ትብብርና እርዳታ አመልካች ትምህርቷን ስትከታተልና ትምህርቷን ተከታትላ ካጠናቀቀች በኋላ ያለባትን ግዴታና ኃላፊነት የሚወሰን ሌላ ልዩና ተጨማሪ የውል ግንኙነት ያላቸው መሆኑን ተጠሪ ክዶ አልተከራከረም። በአንጻሩ አመልካች የመንግስት ልማት ድርጅቶች ተቆጣጣሪ ኤጀንሲ ዕውቅና በሰጠውና ከተጠሪ ጋር ባደረገችው ውል መሠረት ትምህርቷን ስትከታተል የቆየች መሆኑ ግራቀኙ በበታች ፍርድ ቤቶች እና ግራቀኙ በሰበር ደረጃ ካቀረቡት ክርክር ለመረዳት ችለናል።

8. አመልካች የዓመት ፈቃድ ተሰጥቷት፤ በተጠሪ ድጋፍ ስትከታተለው የነበረውን የማስተርስ ትምህርት ለማጠናቀቅ በፅሁፍና በግልፅ ላቀረበችው ጥያቄ ተጠሪ በግልፅ የሰጠው አሉታዊ መልስ አለመኖሩ፤ ከላይ ከገለፀነው አመልካችና ተጠሪ መካከል ስለአመልካች የማስተርስ ትምህርት ከተደረገው ልዩና ተጨማሪ ውል አንጻር መታየት የሚገባው ነው። ተጠሪ አመልካች ለደቡብ አፍሪካ ዩኒቨርሲቲ ከፍተኛ ክፍያ እየተከፈለ ስትከታተል የቆየችውና የማስተርስ ትምህርቷን በአግባቡ እንድታጠናቅቅ አስፈላጊ የሆኑ ድጋፍ እና ትብብር ያደርጋል፤ አመልካችም ትምህርቷን ለማጠናቀቅ የምታቀርበውን ጥያቄ በቅንነት በመመልከት ምላሽ ይሰጣል ተብሎ ይገመታል። ተዋዋይ ወገኖች በውል የገቡትን ግዴታ በመተማመንና በቅንነት ውሉን ይፈፅማሉ ተብለው ሊገመቱና በዚህ መንገድ ትርጉም ሊሰጥ እንደሚገባው በፍታብሔር ሕግ ቁጥር 1732 ተደንግጓል። ከዚህ አንጻር ሲታይ የተጠሪን ግልፅ የሆነ አሉታዊ ምላሽ ለመስጠት፤ አመልካች ጥያቄዋን እንደተቀበላት በመቁጠር ትምህርቷን ለማጠናቀቅ የግድ አስፈላጊ የሆነውን የመመረቂያ ዕሉፍ የማዘጋጀት፤ በሥራ ገበታዋ ላይ ሳትገኝ መቅረቷ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 27 ንዑስ አንቀፅ1/ለ/ መሠረት ያለበቁ ምክንያት ከሥራ ቦታ እንደቀረች የሚያስቆጥር ሆኖ አላገኘውም።

9. በአንጻሩ አመልካች ትምህርቷን ለማጠናቀቅ ያልተጠቀመችበት የዓመት ፈቃድ እንዲሰጣትና፣ የዓመት ፈቃዷን የምትፈልገው ዩኒቨርሲቲው ባወጣው የጊዜ ሰሌዳ የመመረቂያ ዕሁፏን አጠናቅቃ ለማስረከብ እንደሆነ በመግለጽ በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 84 መሠረት ለተጠሪ አሳውቃለች። ተጠሪ ከአመልካች ጋር ባደረገው የሥልጠናና የትምህርት ውል መሠረት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 83 ንዑስ አንቀፅ 3 መሠረት የትምህርት ፈቃድ በመስጠት አመልካች ትምህርቷን እንድታጠናቅቅ የመደገፍ ግዴታ አለበት። አመልካች ትምህርቷን ለማጠናቀቅ የሚያስፈልገውን ልዩ ፈቃድ ተጠሪ እንዲሰጣት ሳይሆን የዓመት ፈቃዷን በመጠቀም ትምህርቷን ለማጠናቀቅ ላቀረበችው ጥያቄ ግልፅ ምላሽ ሳይሰጥ አመልካች ከስራ ገበታዋ አልተገኘችም በማለት የሥራ ውሉን ማቋረጡ፣ ከላይ የገለፅናቸውን የሕግ ድንጋጌዎች የሚቃረንና የሕግ መሠረት የሌለው ተግባር ነው። በሌላ በኩል በዚህ መዝገብ በአመልካችና በተጠሪ መካከል ያለው የአሠሪና ሠራተኛ እና የትምህርትና ሥልጠና ውል ግንኙነትና አመልካች ከሥራ የቀረችበት ምክንያትና ሁኔታ ተጠሪ የሥራ ውሉን ለማቋረጥ የወሰደው እርምጃ ይኸ ሰበር ችሎት በሰበር መዝገብ ቁጥር 37778፣ በሰበር መዝገብ ቁጥር 37402 እና በሌሎች መዛግብት አስገዳጅ የሕግ ትርጉም በሰጠባቸው ጉዳዮች የተለየ በመሆኑ፣ ተጠሪ የሥራ ውሉ የተቋረጠው በአግባቡ ነው በማለት ያቀረበውን ክርክር አልተቀበልነውም። በመሆኑም የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተጠሪ የሥራ ውሉን ያቋረጠው በሕግ አግባብ ነው በማለት የሰጠውን ውሳኔ መሠረታዊ የሕግ ስህተት አለበት በማለት ወስነናል።

ው ሣ ኔ

- የፌዴራል ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 130114 የሰጠው ውሳኔ ተሸሯል።
- የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት ተጠሪ አመልካችን ከሥራ ያሰናበታት ከሕግ ውጭ ነው በማለት በመዝገብ ቁጥር 57393 የሰጠው ውሳኔ ፀንቷል።
- ተጠሪ የአንድ ዓመት ደመወዝ በመክፈል አመልካችን ወደ ሥራ ሊመልሳት ይገባል በማለት በአዋጅ ቁጥር 377/96 አንቀፅ 43 ንዑስ አንቀፅ 5 መሠረት ውሳኔ ሰጥተናል።
- በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ ለየራሳቸው ይቻሉ

መዝገቡ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።
 የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ማ/አ